

תורת הקרבנות

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

עיונים בהלכה

הרב אהרן רוזנבלום שליט"א

בגדרי כפרת קרבן עולה

א יתא בזבחים דף ז : אמר רבא עולה דורון היא. היכי דמי אי דליכא תשובה זבח רשעים תועבה, ואי דאיכא תשובה התניא עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלין לו, אלא ש"מ דורון היא. וכן מבואר שם בגמ' לגבי חטאת שמכפרת מקופיא על עשה שבידו [בנוסף לכפרה על החטא שעברו מביא את החטאת], וא"כ המביא עולה אחר חטאת, אינו מביא אותה אלא לדורון.

וצריך ביאור א"כ אמאי צריך וידוי בעולה, הרי נתבאר בגמ' דודאי מיירי שעשה תשובה קודם לכן, ובוזה נמחל לו החטא לגמרי ואינו צריך אלא ריצוי בעלמא. וכ"ה לשון רבנו יונה בשער הרביעי, "עולה מכפרת על מי שעבר על מצות עשה אחרי התשובה, כי אמנם נתכפר עונו בתשובה, אך העולה תוסיף על כפרתו ויוסיף להתרצות בה אל השם יתברך".

והנה הרוקח בהלכות תשובה אות כ"ח כתב: "והא דאמר בפרק בתרא דיומא עבר על עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו וכו', מיהו קצת צער יבא לו על שעבר על העשה". וכן כתב בשו"ת אגרות משה [או"ח ח"א סי' קע"ה] עפ"י דברי הט"ז, וביאר דיסוד הדברים מהא דהמתענה בשבת תענית חלום צריך למיתב תעניתא לתעניתיה על ביטול מצות עונג שבת.

ולכאורה מקור הדברים הוא מכח קושיא זו, דכיון שמצינו שאף אחר התשובה עדיין צריך להביא עולה ולהתודות עליה על עונו, מוכח שגם לאחר התשובה לא נמחק העשה לגמרי, וכן כתב ביפה עיניים בזבחים שם שהתשובה על העשה מכפרת רק מקופיא. וצ"ל שהוקל חומר העוון כ"כ עד שנחשב שהעולה באה רק כדורון וריצוי בעלמא. ועדיין צ"ב.

ובאותו ענין יש בנותן טעם להביא את מכתבו של הרב ראובן נשיא שליט"א מביתר עילית שדן לענין כפרת התמידין, דאיתא בתנחומא (פנחס אות י"ג) לעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עוון, שתמיד הבוקר מכפר על עוונות הלילה ותמיד הערב מכפר על עוונות היום. ויש לעיין למה דווקא בירושלים.

עוד כתב לדון האם הוצרך כל יחיד לתשובה כדי שהתמיד יכפר לו, או דקרנן ציבור שאני שמכפר על הקלות גם בלי תשובה, וכמו שמצינו ברמב"ם ריש הלכות תשובה שהשעיר המשתלח מכפר על הקלות אף בלא תשובה.

בגליון:

בגדרי כפרת קרבן עולה

חובדים בין הכבש למזבח

למשחה באכילת הקרבנות

תדיר ושאינו תדיר בראש השנה

קמיצה בשמן

ביטול עבודת יוה"כ

אבל יחיד עשי לך

מכון "תורת הקרבנות" ורשת הכוללים ללימוד הלכות הקרבנות בעיון מבכים מרה את הסתלקותו של האי גברא רבה הגאון רבי **שמואל הכהן רוזובסקי** זצוק"ל

ראש "ישיבת הכהנים" בירושלים עיה"ק ומח"ס אמרות שמואל על קדשים אשר ייסד את כולל "ישיבת הכהנים" בשנת תשל"ג וביסס וחיזק את לימוד סדר קדשים להלכה כהכנה לגאולה ולבנין בית המקדש תנחומנו לאלמנתו החשובה ולמשפחתו הכבודה ויזכו לראות מהרה בנחמת ציון וירושלים

הגליון נתרם לרפואת והצלחת י. ב. ר.

בית יער הלבנון

תגובות לגליונות הקודמים

הרב אברהם גודמן שליט"א

ב גליון מספר 3 הביא הרב אורי הכהן דיאמנט שליט"א את חידושו של ה"בית מדות" בענין צורת הכבש הגדול שהיה מחובר למזבח בשני הצדדים.

ובאמת גם הזית רענן על הילקוט שמעוני (פרשת פקודי אות תי"ט, בקטע שנדפס רק בחלק מהמהדורות), והיעב"ץ בפירושו על הרמב"ם (בית הבחירה פ"ב הי"ג) ביארו כן, אך החזו"א (סי' י"ז אות ה') והאבן האזל (בית הבחירה שם אות ב') הקשו על זה, שהרי התוס' בזבחים (פז: בד"ה אויר) הביאו את שיטת רבינו חיים כדי לבאר הא דאיתא בגמרא שאין אפשרות להעלות איברים פסולים מהכבש למזבח בלי להורידם מהמקומות הקדושים בקדושת המזבח, וכתבו התוס' דלשיטת רבינו חיים אי"ש שהיה אויר קרקע העזרה מפסיק בין הכבש ולמזבח. ואם נאמר כדברי האחרונים שחלק של הכבש היה צמוד למזבח לא הועילו תוס' כלום בתירוצם שעדיין היה אפשר להעלות האיברים למזבח דרך אותו חלק של הכבש.

אמנם נראה דיש ליישב את שיטת בעלי התוס' באופן אחר, והוא ע"פ מה שהביא הב"י באו"ח (סי' קכ"ג) בשם רב האי גאון, שביאר ששלשת הפסיעות שאנו עושים בסוף התפילה הם כנגד שלשת הפסיעות שהיה עושה הכהן אחר גמר העבודה, שהיה פוסע לאחוריו על שלשת הרובדים שהיו בין הכבש ולמזבח. וכתב על זה בשו"ת בנין ציון (ח"א סי' י"ב), שמקור דברי רב האי גאון הם מהגמ' בזבחים שם, וס"ל לרה"ג דאויר קרקע ממש מפסיק בין הכבש למזבח, אולם נעשו שם רובדים [כשורות שיש ביניהם אויר] במקום שהיה הכבש פורח על הסובב ויסוד שלא היתה להם קדושת הכבש, ותכליתם היתה לחבר בין הכבש למזבח.

ולפי זה נמצא שהיה באמת רווח בין כל רוחב הכבש למזבח אלא שהיו מחוברים על ידי רובדים שלא נתקדשו בקדושת המזבח, ועל כן מובן היאך הכהנים היו עוברים מהכבש למזבח, וגם לא קשה על זה מדברי התוס' שכתבו שלרבינו חיים אויר העזרה היה מפסיק בין הכבש למזבח, כיון שמקום הרובדים היה נחשב כרצפה משום שלא נתקדש בקדושת המזבח.

הרב יוסף שטראוס שליט"א

ב גליון 3 הקשה הרב ש. ברים שליט"א איך אוכלים שעירי הרגלים חי, הא יש דין למשחה.

ונראה בזה דהנה מבואר במשנה במנחות (צ"ט:): שיוהכ"פ שחל בער"ש אי"א לבשל את השעיר והבבליים אוכלין אותו חי לפי שדעתן יפה.

ויש לדון מ"ט נקט התנא "והבבליים", הא מי שחפץ לאכלו חי יאכלנו חי?

ואפשר לבאר שיש ב' ענינים באכילת קדשים. א. שלא יבוא לפי נותר. ב. מצות אכילת קדשים. ואמנם כדי שלא יבוא לידי נותר כל מי שיאכלנו חי יועיל לזה, אבל מ"מ לא יתקיים בכך מצות אכילת קדשים לפי שאין דרך אכילה בכך. ולהכי נקט התנא "והבבליים" אוכלין אותו חי לפי שדעתן יפה ואצלם זה "כדרך" ומתקיים בכך מצות אכילת קדשים.

ולפ"ז י"ל נמי בשעירי הרגלים שהבבליים היו אוכלין אותם, כדי שתתקיים בזה אף מצות אכילת קדשים.

ואולם יתכן שלא מתקיימת בכך מצות שמחה דאף שדעתן יפה י"ל ששמחה היא בצלי, וזו קו' הגמ' בפסחים בתחילה שאין בכך שמחה.

ועוד שואלת הגמ' - כהנים אוכלין וישראל במה שמחים, ופרש"י ועוד נהי נמי דיש שמחה בבשר חי וכו', ונראה בקו' הגמ' לפי"ז, ועוד דאף אם הבבליים יאכלו ויהיה להם שמחה, ישראל במה שמחים.

ובזה מיושב מה שהקשה הנ"ל מהגמ' ביומא דבעינן שמחה באכילה. וי"ל עוד דאף לקו' הראשונה בגמ' אפשר שיש כמה דרגות בשמחה, וכלפי השמחה שצריך בשעת אכילת הקדשים יש לבבליים שאוכלין וכמ"כ, אבל שמחת יו"ט שצריך שמחה יותר גדולה אין באכילת בשר חי.

הגאון רבי טוביה הלוי שולזינגר שליט"א

רב ואב"ד קרית אתא

ש מחתי לראות גליוני תורת הקרבנות דברי חכמה בסדר החכמה. ולעני"ד יש לציין כמה דברים בעניני גליון חודש סיון.

במש"כ הרב נחום באדנער בענין מחוסר זמן שיכול להקדיש בליל שמיני. יליע בהקדיש בין השמשות של ליל יום שמיני אי שפיר דמי, [ואין זה ענין לסוגיא אי מעייל איניש נפשיה לספיקא נדרים י"ט].

במה שדנו הרב בצלאל כהן והרב אורי דיאמנט לדברי התוס' זבחים פ"ז שבין הכבש למזבח היה מרחק אמה מה עשו בזמן שהקטירו את האיברים, וכי היו מדלגים בקפיצה עם דופן של שור הגדול.

עיין סוכה נ"ב ע"ב אמרו עליו על בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי יריכות של שור הגדול שלקחו באלף זוז ומהלך עקב בצד גודל וכו', ומשמע דלא היה קופץ.

מה שדן הרב שמעון בריס איך מתקיים דין "למשחה" בשעירי הרגלים הבאים בשבת, הא אסור לבשל הבשר, וכיון שהוא נאכל חי אין זה כדרך שהמלכים אוכלים וכן אין שמחה באכילתו.

יעויין ביצה כ" ע"ב כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל, ואם היתה שבת לא יזרוק. וכתב רש"י ואם היתה שבת לא יזרוק שהרי אסור לבשל ולצלות היום ולא יאכל מן הבשר. ומשמע מזה דאין לאכול הבשר כשהוא חי.

הרב אברהם הכהן טונבוים שליט"א

ב גליון מס' 3 העיר הרב ש. בריס שליט"א כיצד אכלו את שעיר החטאת בשבת חי, והלא בפסחים עא. איתא בגמ' לצד א' דאין מקיימים בו מצות שמחה דרגל, וא"כ הלא דין למשחה תלוי בשמחה כמבואר ברש"י יומא יד. שכי' 'ובקדשים בעינן שמחה וגדולה דכתיב לך נתתים למשחה' עכ"ל רש"י, וא"כ כיצד קיימו בקדשים

אלו דין למשחה. ע"כ שאלת הרב הנ"ל ויש"כ על הערתו הנפלאה.

ובעיקר דבריו יש לדון בכמה צדדים:

א. כיצד בבשר חי שייך 'למשחה' והלא למשחה הינו כדרך אכילת המלכים, ואפי' סתם בני"א לא אוכלים רק מבושל לגמרי אלא גנבי (עי' סנהדרין ע.), ובשבת כ. וע"ז לח. גבי מאב"ד) וכ"ש חי וכ"ש מלכים.

ב. מדין שמחה וכפי שהעיר הרב הנ"ל שליט"א.

ג. אי דין למשחה מעכב.

ד. אף אי נימא דשייך ביה אכילה כך מ"מ ימתין עד הערב ויאכלנו במצוה בשלמותה, (וזה אינו קושי כ"כ דהא חביבה מצוה בשעתה, אלא דהכא שא"א לקיימה בשלמות יש לדון אי אמרי' כן וכמדוי' שדנו בזה הפוס' במק"א, ויש לחלק).

במנחות צט: איתא בשעיר החיצון דיוה"כ כשחל יוה"כ בער"ש כהנים בבליים (ע"ש דאלכסנדריים היו) אכלוהו חי לערב, וא"כ מצאנו מפורש אכילת בשר קדשים חי. אלא דיש לדחות דדוקא שם דבלי"ז היה בא לידי נותר מותר לאוכלו לכתחילה הכי ולבטל מצות למשחה. ואמנם בבכורות כז. איתא דאין טובת הנאה בבכור בע"מ ושונה מתרומה, ובאר רש"י דכיון דיוצא לחולין א"כ כיון שכשיביאו לישראל אינו צריך לאוכלו צלי בחרדל, א"כ יבוא הכהן לבטל דין צלי בחרדל וע"כ אסרו טובת הנאתו, משא"כ בתרומה שנשאת בקדושתה אין לחוש שיבא לאוכלה בלא למשחה ולכן מותר בה טובת הנאה. ויש להוכיח מהכא חומרת דין למשחה, אך אין הכרח שמעכבת. וע"ש בתוס' דפירש הסוגי' שם באופ"א.

ועיקר דין למשחה כ' הרמב"ם בהל' בכורים ומתנו"כ פ"ט הכ"ב 'ואין הכהנים אוכלים המתנות אלא צלי בחרדל שנא' למשחה כדרך שהמלכים אוכלים'. ומשמע שאסור לאכול בדרך אחרת, וע"ש באבי עזרי שנתקשה בגדר דין זה דלמשחה אמאי אם מכרה לכהן אחר או לישראל אין דין למשחה וע"ע בדרך אמונה שם. ולכאוי קיים מצות אכילת קדשים אלא דביטל הדין דלמשחה, ובפשטות הוא דין בצורת האכילה וצווי על הגברא ואינו בעצם הקדשים וכ"מ לשון הפס' דפר' קרח, וע"י זבחים כח. וצ"ע. אמנם בספר עבודה ובכל הקדשים לא הזכיר הרמב"ם עיכוב למשחה, וצ"ב.

ובכלי חמדה (בהעלותך דף נא) חידש דהאיסור החמור לביטול דין למשחה שייך בעיקר במתנו"כ כדוג' זרוע

יְסוּד הַמִּזְבֵּחַ

הרב אלכסנדר ז'סקינד הכהן ארנטרוב שליט"א

בענין קמיצה בשמן (זבחים צא)

ב תו"ט במנחות פ"ב מ"ה כתב שא"א לעשות קמיצה בשמן אלא לוקח בכף שיעור שני כזיתים עי"ש.

ואמנם לכאוי בתוס' במנחות ע"ד: ד"ה "קומצו" משמע לא כך, שכתבו שיין א"א לקמוץ מפני שהוא צלול, ועל שמן אע"פ שמוזכר שם ג"כ, לא כתבו שא"א לקמוץ.

ויש לפרש ששייך קמיצה בשמן כשהוא קרוש ע"י רש"י במנחות ע"ח: בפירוש "חלת לחם שמן" שקרוש השמן כמו ככר לחם, ובמרדכי בשבת אות ש"ל כתב שסתם שמן זית הוא קרוש. אמנם בתוס' בזבחים ע"ו: הקשו על מה שכתבו שספק מצורע שנחסר לו מהלוג שמן מחמת הקמיצה, שעושה תנאי דאם הלוג שמן הוא נדבה מוסיף ומביא שמן ומקדישו קדושת דמים. והקשו התוס' היאך מזה על המצורע מתן ז' הרי לצד שאינו מצורע הרי הוא מאבד שמן הקדש, עכ"ל. ואם קמיצה בשמן היינו כשהוא קרוש הרי יכול לתת מהצד שלא הוסיף.

ואמנם פשוט שא"צ כל מתנדב שמן להביאו קרוש, כדי שיוכלו לקומצו, וא"כ י"ל שאין כאן מחלוקת שכשהשמן קרוש שייך לקומצו ולכך שמו "קמיצה", אבל כיון שגם יש שמן שאינו קרוש ואז א"א לקומצו, ע"כ צריך לומר כמש"כ התו"ט שא"צ לקמוץ ממש אלא יכול לקחת בכף ולתת בכלי.

לחזור

שאלה: באיזה אופן מתבטלת עבודת יום הכיפורים באמצע היום, ללא שאירע טומאה או פסול או מיתה בקרבנות היום או בכהן גדול או באשתו?

תשובה: בירושלמי ביומא (פ"ד ה"ג) נאמר שאם נשפך דם הפר בין חתיית הגחלים לקטורת לבין ההקטרה עצמה, לא עלתה לו החתייה וצריך לשחוט פר אחר ולחתות שוב גחלים, אבל אם הקטיר את הקטורת ואח"כ נשפך הדם, יצא יד"ח. ואם יש ספק אם נשפך הדם קודם ההקטרה או לאחריה, היות שאין מביאים קטורת מספק, בטילים כל העבודות!

לח"ו"ק דאינם קדושים כלל ועוד דאין עליהם ברכה ולא ניכר שהם מתנו"כ ולכן הקפידה התורה בהם כ"כ בדין למשחה, אבל תרומה וכ"ש קדשים שיש בהם ברכה וקדושתם ניכרת אין בהם כ"כ מצוה דלמשחה. ואפשר דלכן חילק הרמב"ם ולא כתב הלכה זו אלא במתנו"כ ולא בקדשים. ולכן נמי מותר לאכול הקדשים בשבת אף שיכול לאכלם אח"כ ואף דלא מקיים בזה מצות למשחה.

ובעיקר מש"כ דשמחה הוא תנאי בלמשחה מרש"י ביומא הנ"ל, הנה רש"י הביא דין למשחה בהרבה מקומות בש"ס (זבחים כח. צא. חולין קלב: פסחים פו. ועוד) ורק ביומא הביא דין שמחה. ונראה לבאר דביומא שם מיירי בכה"ג אונן דטרוד ואינו שמח וא"כ דרך אכילתו אינה בצורה של למשחה ודין השמחה נאמר צורת האכילה (בצווי על הגברא) שיאכל כמלכים בגדולה ושמחה ולא מתוך טרדה, אך כשהוא שמח אלא דהבשר אינו משמח אי"ז דין למשחה.

ואחתום בברכת יש"כ גדול להרב בריס שליט"א על הערתו הנפלאה ולרבנים העורכים על זיכוי הרבים הגדול והחדרת למוד הקדשים המביא לקרוב ביאת גו"צ ובנין ביהמ"ק בב"א.

גפן של זהב

א יתא בזבחים פט. דמוספי ר"ח קודמין למוספי ראש השנה, דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

ויש להקשות, הא מוסף ר"ח קרב בשעה שישית לדעת המג"א סי' רפ"א סק"ב, ואילו מוסף ר"ה לכאוי דינו כמוספי הרגלים דקרב מיד אחר התמיד דהא כתיב ביה "מלבד" כשאר רגלים, וא"כ לא שייך כאן תדיר ושאינו תדיר כיון שאין באים להקריב עתה את מוסף ר"ח. [ואף דכתיב במוסף ר"ה "מלבד עולת החודש", מ"מ משמע בגמי דאין למדין מזה שיקדימו את מוסף ר"ח למוסף ר"ה, דהא נתבאר דהטעם משום תדיר ושאינו תדיר].

יצא לאור בס"ד הקונטרס החשוב

"תורת הקרבנות"

בעניני קרבנות חודש תשרי, הכולל את כל דיני הקרבנות הקרבנות בראש השנה יו"כ וסוכות, עם פסקי הלכות לחג הסוכות הבעל"ט כשיבנה בית המקדש.

ניתן להשיג בטל: 03-6183447

או בדוא"ל korbanot@neto.net.il

